

TUOMO PELTONEN

Pääsykoekirjojen vaikea tyyli

Kirja-arvio

Tienari, R. & Meriläinen, S. (2009) *Johtaminen ja organisointi globaalissa taloudessa*. WSOY

Pääsykoekirjat muodostavat oman erityisen lokeronsa kauppatieteellisessä kirjallisuudessa. Ne ovat usein myydyimpiä suomenkielisiä oppikirjoja alallaan. Teoksia myös luetaan tarkkaan, sillä opiskelupaikan saaminen riippuu niiden sisällön hallinnasta. Pääsykoekirjat muokkaavat kuvaa kauppatieteistä oppialana ja tieteellisenä lähestymistapana. Perinteisesti kirjapaketin ytimen muodostavat laskentatoimen, markkinoinnin, johtamisen ja kansantaloustieteen teokset. Näistä kansantaloustieteen kirja on suhteellisen muuttumaton tyyliään ja sisällöltään. Laskentatoimen ja rahoituksen opus on myös pysynyt muodoltaan melko samanlaisena jo pitempään. Markkinoinnissakin formaatti näyttää viime vuosina vakiintuneen. Johtamisen kirja sen sijaan elää.

Organisaatiot ja johtaminen (entinen yrityshallinto) on liiketaloustieteen aineista usein pienin opiskelijoiden ja opettajien määrällä mitattuna, vaikka tilanne vaihtelee paikallisesti. Toisaalta tieteellisenä yhteisönä johtamisen tut-

kimuskeskustelu nojaa ensisijassa sosiologian, psykologian ja antropologian kaltaisiin yleisiin ihmistieteisiin, ei niinkään taloustieteellisiin otteisiin. Organisaatiot ja johtaminen on perinteisesti ammentanut laajasti sosiaalitutkimuksen teorioista ja paradigmaattisista käänteistä. Sen kautta uusi yhteiskuntateoreettinen ajattelu on levinnyt myös muihin liiketaloustieteisiin. Hyvänä esimerkkinä on Gibson Burrelin ja Gareth Morganin organisaatiotutkimuksen metateorioita käsitellyt kirja "Sociological Paradigms and Organizational Analysis" (1979), joka on vaikuttanut syvällisesti eri liiketaloustieteiden käsitteellisiin ja metodologisiin lähtökohtiin. Viime vuosina organisaatioteorioiden ja johtamiskeskustelujen kirjo on entisestään laajentunut, mikä takia ongelmaksi on muodostunut yhtenäisen esityksen luominen x oppialasta.

Janne Tienarin ja Susan Meriläisen "Johtaminen ja organisointi globaalissa taloudessa" edustaa synteettistä versiota alan yleisesittelystä. Tekijät eivät ole kiinnostuneita esittelemään eri teemojen tai näkökulmien oppihistoriallista kehitystä, vaan heidän huomionsa kohdistuu ennen muuta vallitsevan globaalitalouden vaikutuksiin yritysorganisaatioihin. Kirja noutaa nä-

TUOMO PELTONEN, KTT, professori

Tampereen teknillinen yliopisto

DISCUSSION

kökulmansa nykyajasta. Meriläisen ja Tienarin otetta voi hyvin perustella ajan hengellä. Finanssikriisi ja Kiina-ilmio ovat nostaneet globaalisaation varjopuolek yleiseen tietoisuuteen. Suomesta on tullut osa globaalim talouden kenttää. Muutokset kuten medialisoituminen, finanssoituminen ja teknologisoituminen ovat muokanneet viime vuosina yritystoimintaa ja johtamista. Nämä ”uudet kehukset” vaativat uudenlaisia näkökulmia. Kirja erittelee taitavasti erilaisia institutionaalisia makrovoimia ja niiden seurauksia organisaatioiden arjessa. Nuori lukija viedään energisellä otteella talouden rakenteiden ja organisatoristen toimintatapojen muuttuvaan maailmaan.

Tienarin ja Meriläisen esitys nojaa aikakausiajatteluun. Olemme siirtyneet kansallisista areenoista ylikansalliseen kapitalismiin. Uudella globaalilla logiikalla perustellaan organisaatioiden ja johtamisen tarkasteluun valittu lähestymistapa. Tämä lähestymistapa ei ole kuitenkaan kovinkaan yleinen perustason oppikirjoissa. Turvallisin muoto on perinteinen temaattinen rakenne, jossa edetään systemaattisesti alueesta toiseen. Eräs esimerkki tästä ovat organisaatiokäyttötymisen oppikirjat, jotka alkavat yksilötason ilmiöistä ja etenevät ryhmien kautta organisatorisiin prosesseihin. Toinen ratkaisu on seurata yleisteorian kenttää jakavia määrittelyjä. Organisaatioiden tarkastelu voidaan kohdistaa vaikkapa rakenteen hallintaan ja dynaamisiin prosesseihin, minkä jälkeen kuvataan eri alailmiöt kunkin metaosion sisällä. Tällä tavoin on rakentunut esimerkiksi Richard Daftin klassinen ”Organization theory and design”. Kolmas, joskin haastavampi keino on esitellä aluksi teoret-

tisten koulukuntien kirjo ja rakentaa näistä temaattisten lukujen läpi kulkeva käsitteellinen kontrasti. Näin kirjaan saadaan luotua tekstini läpi kantava käsitteellis-pedagoginen vire, joka punoo erilaisia aiheita käsittelevät substanssiluvut yhteen.

Kauppateiteissä ei ole monia todellisen klassikon saavuttaneita oppikirjoja. Englanninkielisestä kirjallisuudesta voidaan johtamisen alalta mainita edellä kuvattu Daftin ”Organization theory and design”, Richard Scottin ”Organizations” sekä Gareth Morganin ”Images of Organization”. Muissa aineissa on omat kanoniset kirjansa. Suomeksi klassikkoja on vieläkin vähemmän. Syy voi olla siinä, että liiketaloustieteen teoreettiset keskustelut ja teemat muuttuvat useammin kuin ennen. Tutkijoiden on panostettava viimeisimpiin virtauksiin. Oppikirjoista tulee näissä oloissa nykykeskustelujen kaltaisia. Ongelmana on se, että tällä tavoin rakennetut tekstit eivät anna riittävästi huomiota oppialan historiallisille juurille ja polveutumisselle vaiheesta toiseen. Tietty historiattomuus näkyy myös Tienarin ja Meriläisen teoksessa, joka perustuu (ironista kyllä) yhteiskunnallisten kehysten muutokseen kohti globaalitalouden aikakaudelle tyypillisiä piirteitä.

Pääsykoekirjoissa annetaan tuleville opiskelijasukupolville katsaus alan koostumukseen. Kirjat muokkaavat peruskurssien materiaaleina myös käsityksiä oppialojen suurista kehityslinjoista. Suomalaisen liiketaloustieteen ammatti- maistumisen kannalta olisi hyvä, että oppiaineisiin saataisiin laajasti aluetta kuvaavia yleisesityksiä, jotka kestäisivät aikaa ja tutkijasukupolvien vaihtumista. ■